

ምሕጽንታ ባይቶ ኤርትራውያን ዳርምሽታትን ከባቢኡን ን ማሕበረ-ሰብ ዓለም

ንሕና እዞም ብባይቶ ዳርምሽታትን ከባቢኡን እንልል ምንቅስቃሴ፣ ኤርትራውያንን ኤርትራውያ ጀርመናውያንን ኢና። ምንቅስቃሴና ኣብ ኤርትራ ሕገ መንግስታዊ ስርዓት ክህሉን መሰል ደቂ ሰባት ንምኽባርን ቀንዲ ዕላምኡ ዝገበረ እዩ። ምእንትዚ ኣብ ሃገር ጀርመን ክካየዱ ኣብዝጸንሑ ኤርትራዊ ናይ ሰላምን ለውጥን ህዝባዊ ምቅስቃሳት ሓቢርና ክንስርሕ ጸኒሕና።

ኣብ ኤርትራ ዘሎ ፖለቲካውን ማሕበራውን ወታሃደራውን ኩነታት ግን፡ ዝያዳ እንዳኸፍኤን እንዳሓሰመን ይኸይድ ብምህላወን፡ ኣብ ከባቢ ሃገርና ዝካየድ ዘሎ ውግእን ብርሰትን፡ ኣብዚ ናይ ውግእ ቦታታት እዚ ብፍላይ ኣብ ክልል ትግራይ፣ ልዕሊ 96 ሺሕ ዝኸውን ኤርትራዊ ስደተኛ ተግባራዊ ዝነበር መደበራት ብምንባርን ስለዘሎን ናዓና ከም ኤርትራውያን ዝያዳ ከምዘሰማዓናን ሓላፍነት ከምዘሰከመናን ነገንዝብ።

እዚ ስደትን ምብትታን ስድራታት ኤርትራውያን ድማ ውጽኢት ምልካዊ ስርዓት ኤርትራ ኮይኑ፡ ሎሚውን ብሸርክነት ኮለነል ኣቢዩ ኣሕመድን ኢሳያስ ኣፈወርቅን ኣብ ትግራይ ዝካየድ ዘሎ ውግእውን ታሓተቱ ንሳቶም እኳ ይኹኑ እምበር፡ ንዳግማይ ስደትን ምብትታንን ዝያዳ ዕድል ዝሃበ እዩ። ኣብ ስደቶም ብሰላም ከይነበሩ ድማ፡ ብሰሪዞ ብኣብዩ ኣሕመድን ኢሳያስ ኣፈወርቅን ዝምራሕ ኣብ ትግራይ ዝካየድ ዘሎ ኩነት ግዳይ ሞትን ምብትታንን ኮይኖም ምህላዎም ዝፍለጥ እዩ። ኣቶ ዘርሁን ሰራሕተኛ ቤት ጽሕፈት ስደተኛታትን ዳግመ ምጥያስ ስደተኛታትን ኣጀንሲ ARRA 20 ሺሕ ስደተኛታት ኣብ ከተማታት ፋሕ ኢሎም ምህላዎምን 5 ሺሕ ኩነታቶም ዘይፍለጡ ከምዘለዉን ምግላጽም ድማ ነዚ ዘረጋግጽ እዩ።

መራሕቲ መንግስታት፡ ድሕነት ህዝቦምን ሃገሮምን ካብ ናይ ግዳም ሓይልታት ክሕልዉ ግድታእም እኳ እንተኮነ፡ ኣብ ኤርትራን ግን፡ እዚ ምዃኑ ተራፊ ንህዝብን ሃገርን ዘጥፍእ፡ ኣብ ውግእ ዝነበር ምልካዊ ስርዓት እዩ ዘሎ። በዚ መሰረት ነቲ ኣብ መስከረም 2005 ብመራሕቲ ሕቡራት ሃገራት ቅቡል ዝኮነ “ነፍሲ ወከፍ መራሒ ሃገር ህዝቡ ካብ ናይ ውግእ ገበናት፡ ምጽናት፡ ምብራስ ዓለታት፡ ኣንጻር ሰብኣውነት ገበን ምፍጻም ናይ ምክልኻል ሓላፍነት ኣለዎ፡ ዝብል ኣብ ዓንቀጽ 138 ዝሰፈረ ውዑል ሰይሩ፡ ንሰራዊት ኤርትራ ኣብ ናይ ውግእ ገበናትን፡ ኢሰብኣዊ ተግባራትን የእትይዎ ይርከብ።

ብመሰርቱ ሰራዊት ኤርትራ ከሳተፎ ዘይነበሮን ዘይግባእን ውግእ እኳ ይኹን እምበር፡ ካብቲ ኣብ ከምዚ ዝኣመሰለ ገበናት ዝሳተፍ ዘሎ ኣባል ሰራዊት ድማ ትሕቲ ዕድመ ስለዝርከቦ ዝያዳ ንሓዝንን ይሰማዓናን ሻቕሎትና ይገድድን። ኣብዚ ብፍላይ ከነመልከቶ እንደሊ ድማ፡ ኣብ ግዜ ውግእ ኣተን ትሕተ ዕድመ ዝኾና ብረት ዝግጠቃ ደቂ ኣንስትዮ ብኸሉ ሸንኻት ዝያዳ ዝግፋዎን ተደራራቢ ዓመጽ ዝወርደንን ምዃኑ እዩ። መለኸቲ ስርዓታት ብሓፈሽኡ ንሃገራዊ ኮነ ኣህጉራዊ ሕጊ ዘይግዝኡ ምዃኖም ፍሉጥ እኳ ይኹን እምበር፡ ኢሳያስ ኣፈወርቁውን፡ ነቲ ኣብ ለካቲት 12.2002 ዝቆመ ትሕቲ ዕድመ ዝኮኑ ቆልዑ ከይዕስከፍ ዝእግድ ኣህጉራዊ ውዑል ረገጹ እዩ። ብስም ሃገራዊ ኣገልግሎት ንትምህርቲ ሳዊ ዝወረዱ መንእሰያትን ህጻውንትን ብረት ኣሰኪሙ፡ ኣብ ውግእ ትግራይ የእትይዎም ዘሎ።

ኣብዚ ዝካየድ ዘሎ ውግእ ህዝቢ ኤርትራ ከሳራ እንተዘይኮይኑ፡ ዝኮነ ይኹን ረብሓ የብሉን። ኣብ ከባቢኡ ዝግበር ሕግቁን ጽቡቕን ንኸይፈልጥን ንኸይከታተልን ብምኽንያት ሕግም ኮሮና፡ ህዝቢ ከብ ምንቅስቃሴ ተኣሊዱ፤ መጓዓዝያ ዝገሃል ተኸልኪሉ ዝሓመመ ሆስፒታል ዝበጽሓሉ መንገዲ ኣብዘይብሉ ሕግቕ ዕጽዋ ይርከብ። ሓበሬታ ምርካብ ሓደ ካብ መሰላት ወዲ ሰብ እኳ ይኹን እምበር፡ ህዝቢ ኤርትራ ብዘይካተን ናይ መንግስቲ ሃሃብቲ ቃል ዝኮና ናይ ዜና ትካላት፡ ካልእ ምስ ከባቢን ዓለምን ክራኸቡ ዝኸእል ማዕከናት ዜና የለን። ብቴሌፎን ምስ ኣብ ርሑቕ ዝርከቡ ስድራታቱ ክራኸቡ እውን ብዘለዎ ስግኣትን ራዕድን፡ ካብ ሰላምታ ዝሓልፍ ኣይኮነን። ስለዚ ህዝቢ ኤርትራ፡ ምሉእ ህዋሳቱ ተመቐሖ እዩ ዘሎ።

በዚ መሰረት፡ ባይቶ ኤርትራውያን ዳርምሽታትን ከባቢኡን እዚ ዝሰብ ምሕጽንታ ንኩሎም ዝምለቶም ኣካላት ነቕርብ።

1. **መንእሰያት ኤርትራ ኣብ ውግእ ትግራይ፡** ኣብዚ ዕለት 04 ሕዳር 2020 ዝተጀመረ ውግእ፡ ሰራዊት ኤርትራ ምስታፍ ዘየካትዕ ኮይኑ፡ ካብዚኣቶም ካብቶም ንሃገራዊ ኣገልግሎት ተባሂሎም መደበር ሳዊ ዝወርዱ ተማሃሮ ከምዘለዉዎም ፈሊጥና ኣለና። ኣብቲ ውግእ ምስታፍ ይኹን ትሕተ ዕድመ ህጻናት ብረት ምዕጣቕን መሳርሒ ውግእ ምግባርምን ኣህጉራዊ ውዑል ዝግፋሎ ብምዃኑ፡ ሰራዊት ኤርትራ ብዘይ ዋዓል ሕደር ካብ ትግራይ ክወጽእ፡ ኣብዚ ውግእ ዝተሳተፉ ትሕተ ዕድመ ህጻውንቲ ደቂ ተባዕትዮን ደቂ ኣንስትዮን ብዝምልከቶ ኣካል ተጻርዩ ንዝበጽሖም በሰላ ውግእ ግቡእ ክንከንቲ ኮነ ኣለይ ክንብረሎም።
2. **ስደተኛታት ኤርትራውያን ኣብ መደበራት ትግራይ፡** ብሰሪዞ ኣብ ትግራይ ዝካየድ ዘሎ ውግእ፡ ብዓሰርተታት ኣሸሓት ዝቆጸሩ ኤርትራውያን ኣደዳ ሞትን ቅትለትን ኮይኖም፡ ካብዝነበርዎ መጽለሊ መደበራት ብፍላይ ካብ ሕጻንን ሸመልባን ብሓይሊ ንኤርትራ ተወሲዶም፡ ካብቶም ንኤርትራ ዝተወሰዱ ብሓይሊ ኣብ ሰራዊት ዝኣተዉ

አለው፡ ቁጽሩ ብልክዕኝ ከንጠቕሶ እንተዘይካአልና ናብ ስድራታቶም ዝተመልሱ ምህላዎምን ስብ ትሕዳር ድማ ምስ ቆልዕቶም ኣብ ዶባት ኤርትራን ትግራይን ቀረባ ነቲ ውግእ ዝካየዱሉ ቦታታት ዝነበሩ ምህላዎም ኣረጋገጽና ኣለና። ብዘይካዚ ተቐውምቲ ናይ ስርዓት ኤርትራ እዮም ብዝብል ምስምስ ኣብ ማእሰርቲ ዝሳቐዩ ምህላዎምን ተረጋገጹ ኣሎ። ኢትዮጵያዊ ዳይሬክተር ቤት ጽሕፈት ስደተኛታትን ዳግመ ምጥያስ ስደተኛታትን ኤጀንሲ ዝኮነ ኣቶ ተስፋሁይ ጎበዛይ ካብቶም 19200 ኣብ ክልቲኡ መደበራት ሸመልባን ሕጻጽን፡ ካብ ዝነበሩ ስደተኛታት ናይቶም 10 ሺሕ ስደተኛታት ሃለዎት እንተዘይኮይኑ ናይቶም ዝተረፉ ሃለዎቶም ከምዘይፈልጥ ዝሃቦ መግለጺ፡ ቢቢሲ ብ9 ለካቲት 2021 ካብዝዘርግሑ ሓበሬታ ድማ ነዚዩ ዘርጋግ። እዚ ላዕለዎይ ኮምሽነር ስደተኛታት ሕቡራት ሃገራት ቡብእዋኡ ንድሕነት ስደተኛታት ዝምልከት ከውጽኦ ካብ ዝጸንሑ ውሳኔታት፡ “ንኩሉ ጥሕሰት መስልን ድሕነትን ስደተኛታትን ሓተትቲ ዕቁባን ብፍላይ ድማ ወታሃደራዊ ወይ ዕጥቃዊ መጥቃዕቲ ኣብ ልዕሊ መደበር ስደተኛታትን ሓተትቲ ዑቕባን ንዝካይዱን ግፍዕታት ዝፈጸሙን ንኩንን” ዝብል ኣብ 1984 ዝቆመ ኣብ 1992 ድማ ዝተማሓየሸ ውሳኔ ምጥሓስ ስለዝኮነ፡ ኩኑን ኮይኑ፡ ዝምልከቶ ኣካል እዚ ዝሰዕብ ስጉምታት ክወስድ ነገንዝብ።

1. ብጥቆማ ኣብ መደበር ብዝጸንሑ ሰለይቲ ስርዓት ኤርትራ ዝተቐትሉን ኣሕሊፎም ዝተሞህቡን ስደተኛታት ኮነ ነበርቲ ናይቲ ክባቢ ምጽራይ ክግበርን ገበነኛታት ተሓተቲ ክኮኑን።
2. ኣብ ዝተገብረ ናይ ተኩሲ ምልውዋጥ ዝተቐትሉ ስደተኛታት ኤርትራውያን ምህላዎም ዝተረጋገጹ ሓበሬታ ስለዘሎ፡ ዝምልከቶ ኣካል ብመዝገብ ኣጻርቦ ክቐርብ፡ ብፍላይ ኤርትራውያን ነቲ ጉዳይ ዝተኸታተልኩምን እትፈልጡን ኣብ ምጽራይ ክትታሓባቡን ሃገራውን ማሕበራውን ግዴታ ከምዘለኩም ነዘኻኸር።
3. ካብ መዕቆቢ ስደተኛታት ተወሲዶም ብሓይሊ ናብ ሰራዊት ኤርትራ ክኣትዉ ዝተገደዱ ኤርትራውያን ብምህላውም ተጻርቦ ኣድላዩ ስጉምቲ ክውሰድ።
4. ድሕነት ናይቶም ኤርትራውያን ስደተኛታት ዝነበሩ፡ ሕጂ ግን ኣብ ዶብ ኤርትራን ኢትዮጵያን ክሰፍሩ ዝተገደዱ ክሕሉ።
5. ኣብ ልዕሊ ስደተኛታትን ሰላማዊ ህዝብን ቅትለትን ዝተፈላለዩ ገበነኛታትን ዝፈጸሙ፡ ንብረት ህዝቢ ዘበላሸሉ ሸነኻት ኩሎም ኣብ ቅድሚ ሕጊ ክቐርቡ።
6. ህዝቢ ትግራይ ብሓፈሻ፡ መሊሻታት ትግራይ ድማ ብፍላይ፡ ኤርትራውያን ስደተኛታት ንድሕነቶም ክብሉ ካብ ሃገሮም ዝወጹበር፡ ኣብዚ ዝካየዱ ዘሎ ውግእ ኢድ ከምዘይብሎም ትፈልጡ ብምጃንኹም። ሕነ ናይቲ ኣብ ውግእ ዝሳተፍ ዘሎ ሰራዊት ኤርትራ ኣብ ልዕሊ ስደተኛታት ኤርትራውያን ኮነ ነበርቲ ኣብ ትግራይ፡ ዝኮነ ይኹን ስጉምቲ ንክይውሰድ ነዘኻኸር።
7. መንግስቲ ኢትዮጵያ ኣብ ትሕቲኡ ንዝጸንሑ ስደተኛታት ድሕነቶም ክሕሉ ዝግባእ እኛ እንተነበር፡ ብኣንጻሩ ነቶም ድሕነቶም ንምውሓስ ካብ መደበር ስደተኛታት ኣምሊጦም ኣብ ከተማታት ኢትዮጵያ ብፍላይ ድማ ኣዲስ ኣበባ ዝኣተዉ መንእሰያት ደቂ- ኣንስትዮን ደቂ ተባዕትዮን ብፖሊስ ዝወርዶም ዘሎ ሕማቕ ኣታሓሕዛን ግፍዕን ደው ክብል፡ ነቶም ኣብ ሓደ ቦታ ብፍላይ ኣብ ሓደ ጫፍ ናይ ኣዲስ ኣበባ ቲሉዲምቱ ኣብዝተባህለ ቦታ ኣሲርዎም ዘሎ ኩነታቶም ከማሓይሽን ናይ ዕቁባ መሰሎም ክሕሉን ኣጥቢቑና ነማሕጽን።
8. መንግስቲ ኢትዮጵያ ኣብ ከተማታት ፋሕ ኢሎም ዝርከቡ ስደተኛታት ኤርትራውያን ንቤት ጽሕፈት ላዕለዎይ ኮምሽነር ስደተኛታት ከረከብን ብዝገብሩ ምትሕብባር፡ ድሕነት ሓተትቲ ዑቕባ ኤርትራውያን ከውሕስን ንጽውዕ።
9. ኣብ ዲያስፖራ እንርከብ ኤርትራውያን ኩነታት ስደተኛታት ኤርትራውያን ቤተ ሰብና ስለ እንፈልጥ፡ ውሕስነትን ድሕነትን ኣሓትናን ኣሕዋትናን ንምርግጋጽ፡ ንቤት ጽሕፈት ላዕለዎይ ኮምሽነር ስደተኛታት ሕቡራት ሃገራት ሓበሬታትን ኣብ ምቕራብ ክንተሓባበር ይግባእ።
10. ኣብ ልዕሊ ኢሳያስን ላዕለዎት ተላኣኦቲን፡ ኣብዚ ውግእ ዝሳተፉ ዘለዉ ኣዘዘቲ ሰራዊት ኤርትራን እገዳ ክግበር፡ ብናይ ውግእ ገበን ኣብ ቤት ፍርዲ ክቐርቡን ነገንዝብ።
11. ህዝቢ ኤርትራ ካብቲ ወሪድዎ ዘሎ ጭቆና ንምውጻእ፡ ከም ህዝቢውን መሰሉን ድሕነቱን ክሕሎ፡ ዝምልከቶ ማሕበረሰብ ዓለም ክትትል ክገብር፡ ምስ ኤርትራዊ ናይ ሰብኣዊ መሰላት ትካላትን፡ ህዝባዊ ምንቅስቃሳትን ደለይቲ ለውጥን ክታሓባበር ንጽውዕ።

ባይቶ ኤርትራውያን ዳርምሽታትን ከባቢኡን

Emailkontakt: eriforumdaum@gmail.com

ዳርምሽታት ዕለት 18.03.2021

